

Dodenherdenking, woensdag 4 mei 2022

Toespraak burgemeester Derk Alsema

2.000 kilometer...

2.000 kilometer, zo'n 20 uur rijden of minder dan 3 uur vliegen. Dat is vanavond het verschil tussen in vrijheid met elkaar op de begraafplaats van Gilze stilstaan bij de jaarlijkse dodenherdenking of in Kiev moeten vluchten voor je leven en doodsangsten moeten uitstaan vanwege de oorlog die er woedt.

Ik sprak drie weken geleden met een aantal vluchtelingen, jonge mensen uit Oekraïne, die wij op de camping in Molenschot opvangen. Zij openden hun smartphone en draaiden de schermen naar me toe. Maar er waren geen vrolijke selfies te vinden, geen whatsappjes met vrienden om af spreken of berichten aan hun vader of moeder om te melden dat ze iets later thuis kwamen.

Het waren foto's van de plaatsen waar eens hun huizen en scholen stonden, filmpjes uit schuilkelders en beelden van hun vlucht...weg van de verschrikkingen.

Het zijn nieuwe oorlogsverhalen die met hartverscheurende en misselijkmakende beelden laten zien dat vrijheid niet vanzelfsprekend was en nog steeds niet vanzelfsprekend is.

Mijn gedachten zijn bij de vele slachtoffers.

Elk jaar staan we op 4 mei stil bij wat er intussen al bijna 80 jaar geleden en daarna gebeurde. En het zijn vooral de persoonlijke verhalen van de overlevenden en de beelden die indruk maken. De verhalen van toen, over de geknakte levens van militairen en burgers van soms nog maar 19, 20, 21 jaar. Die nooit ouder zijn geworden. Die nooit de kans kregen hun eigen baby vast te houden of hun ouders te begraven. En over de miljoenen die zijn vermoord en niet eens een graf hebben.

Persoonlijke verhalen uit onze gemeente, over de vele bombardementen op onder andere het vliegveld, de slachtoffers die hierbij vielen en de blijvend veranderde dorpsgezichten. Verhalen die bijvoorbeeld door de Heemkring Molenheide, verzameld, gedocumenteerd en verteld worden.

Zoals de indrukwekkende documentaire, ‘Overleven in de schaduw van het vliegveld’. Het is bizar om te horen hoeveel slachtoffers er zijn gevallen, hoeveel schade er is aangericht en hoeveel leed, angst en onzekerheid er was in de oorlogsjaren. De oorlog heeft diepe littekens achtergelaten in de historie van onze gemeente en in de herinneringen van inwoners aan die tijd.

En daarom is het belangrijk om ook in het straatbeeld om ons heen, te blijven verwijzen naar de persoonlijke verhalen. Zoals het verhaal van het jongste oorlogsslachtoffer uit onze gemeente Sjefke Broeders, 3 maanden oud. Sjefke kwam drie weken voor de bevrijding om in de schuilkelder door een niet ontplofte granaat. In de nieuwe wijk Laarspad hier in Gilze zal volgend jaar het Sjefke Broederspad te vinden zijn.

Op het viaduct Molenschot vindt u de naam van Ernst Mollinger, militair vlieger, verbonden aan het Defensie Helikopter Commando, hier op de vliegbasis Gilze-Rijen. Ernst Mollinger, kwam in 2015 samen met zijn collega om toen de Apache neerstortte tijdens hun inzet voor de vredesmissie in Mali.

Eerder zijn er ook al straten genoemd naar oud-Indië militairen. Laat het meer zijn dan namen, laat het verhalen zijn die we elkaar vertellen.

Afgelopen maart vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Hoe gewoon en vanzelfsprekend vonden we dat? Toen we in alle vrijheid een vakje naar keuze in konden kleuren, of er juist voor kozen om dat niet te doen. In de oorlogsjaren in Nederland was dit niet gewoon. Toen werd de democratie buitenspel gezet. Ook in Gilze en Rijen vonden geen vrije verkiezingen meer plaats. Onze vrijheid van meningsuiting stond onder invloed van de bezetter. Op veel plekken in Nederland leidde dat tot vernederen, isoleren, vervolgen en vermoorden van elke groep die niet paste binnen de nazi-ideologie. Het leert wat er kan gebeuren als het vrije debat en het levendige, soms verhitte, gesprek het zwijgen wordt opgelegd. Als we die gesprekken inwisselen voor het opbouwen van muren tussen elkaar.

Vrijheid is kwetsbaar en vraagt verantwoordelijkheid van ons allemaal. Het vraagt onder andere om de verhalen te blijven vertellen.

De verhalen vertellen over oorlogen en ernaar luisteren, leveren onder andere verdriet, boosheid en ongemak op.

En toch moeten we het doen. Het verdriet, de boosheid en het ongemak we moeten het blijven voelen.

Om, allen -burgers en militairen- die in het koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld, sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog, in oorlogssituaties en bij vredesoperaties, zijn omgekomen voor onze vrijheid, om hen te eren en te gedenken.

Om elkaar er aan te blijven herinneren dat vrijheid een werkwoord is, om elkaar eraan te blijven herinneren dat we alleen vrij kunnen zijn, als we dat doen in verbondenheid met elkaar.

Vrij zijn, in verbondenheid met elkaar.